

La incorporació de la informàtica a les redaccions dels diaris és el fet analitzat per Antoni Cases, donant compte dels canvis que això suposa i, així mateix, els mòbils empresarials i els problemes que comporta.

Les pantalles, el software i els diaris

Des de fa realtivament poc temps, podríem parlar de mesos, alguns diaris de Barcelona han incorporat a les seves redaccions unes pantalles que van arraconant mica en mica les màquines d'escriure. Molts redactors ho han vist com una fatalitat dels temps moderns, a d'altres els ha fet gràcia, i la resta pensa que cal posar-se al dia. En el taller ho veuen tot des de la barrera de l'escepticisme i volent confiar en allò de "com voleu que els periodistes sàpiguen fer anar una màquina", mentre que l'empresa (les que han pogut fer-ho) mira orgullosa la seva redacció plena d'aparells (senyal de distinció) i pensa que està a l'alçada dels grans diaris del "món avançat".

El futur, allò que semblava tant llunyà, ha arribat.

Abans de la incorporació de la informàtica, en el processament de text, que té la seva conseqüència lògica en les redaccions electròniques, en sistematitzar el procés de producció de la premsa escrita, hi trobàvem tres fases ben

diferenciades: l'elaboració redaccional, la composició de text i la impressió. La primera fase inclou la creació i la confecció periodística. En la composició de text, els originals redaccionals són preparats per ser impresos, és a dir, se'ls dona la forma gràfica desitjada i s'enllesteix la imatge de la pàgina que serà impresa. En la tercera fase, aquesta imatge es trasllada en sèrie sobre un suport de paper.

Els mòbils de l'operació

La plena aplicació de les possibilitats de la nova tecnologia fa que les diferències de funcions entre les tres fases del procés de producció de la premsa escrita desapareixin. O millor dit, que una (l'elaboració redaccional) assumeixi les altres dues. De moment, la correcta introducció de la informàtica a la redacció porta a la desaparició del taller de composició de text, però en el futur també desapareixeran les rotatives i la publicació s'imprimirà des d'unes màquines direccionades des de la redacció, de les quals les actuals fotocomponedores de tercera generació en són el seu prototip.

Aquesta assumpció de tasques és la que explica el fi últim de la implantació de la informàtica en les redaccions. Malgrat el cost dels equips, l'estalvi que suposa per a l'empresa poder prescindir del que abans constituïa una part fonamental del cost total del personal d'una empresa periodística, justifica una inversió d'aquesta mena. L'altre motiu, menys marginal del que sembla, és l'escurçament dels temps de confecció dels diaris, permetent la seva més ràpida distribució i una

millor amortització de l'estructura industrial.

L'assumpció per part de la redacció de les dues fases posteriors del procés de producció de la premsa escrita és, doncs, la fita de la informatització. Ara bé, això serà possible sempre que l'entrada de les pantalles a les redaccions gaudeixi d'un projecte mesurat, ja que existeix el perill de quedar-se en una senzilla substitució de les màquines d'escriure per unes altres de més sofisticades i molt més cares. Aquest perill no és tant absurd si tenim en compte els dubtes i desastres que van a cometre algunes de les empreses periodístiques del nostre entorn en l'avantsala de l'actual renovació tecnològica: l'entrada de la fotocomposició en substitució dels tallers de plom en els anys setanta, no podrà ser mai posada, en alguns casos, com exemple de correcta renovació tecnològica. I aquest record, es flaira en molts dels ambients refractaris a les actuals innovacions.

L'ordinador és qui substitueix el taller

All meu entendre, la correcta informatització de les redaccions ha de comportar, a més de la previsió dels nous sistemes d'impressió, la plena supressió de la fase de composició de text, sense que això signifiqui, però, que el periodista hagi de realitzar més tasques que les seves pròpies. És a dir, la redacció no assumeix la feina del taller de composició, això ho ha de fer l'ordinador.

Així doncs, el periodista escriu i ajusta el seu text, i el compaginador dibuixa la pàgina, però ara ho faran

amb un videoterminal, i l'ordinador ha de tenir el *software* suficient per enviar a la fotocomponedora les ordres perquè aquesta reproduïxi la pàgina acabada.

En parlar del *software* (la programació de l'ordinador) estem tractant la part vital de la informatització. Al final, la màquina és una qüestió molt relativa; el que ha de preocupar és tenir el *software* idoni.

La qüestió del *software*, cal tractar-la des de dos nivells. Les funcions que ha de tenir la màquina i el sistema de treball. El primer nivell és més senzill; la màquina ha de permetre d'escriure amb tots els avantatges de tenir al darrera un processador (inserir, copiar, esborrar, moure i d'altres), a més de possibilitar el muntatge electrònic de la pàgina. El sistema de treball és bastant més complex. Un diari no es pot permetre el fet que la marca que li vengui el sistema informàtic sigui la que organitzi la feina de la seva redacció. El sistema de treball del New York Times, que és el que, per exemple, pot portar incorporat l'ordinador d'una determinada marca, pot no ser útil per a un diari d'algun centenar de redactors de menys. És més, en trobar-nos amb una programació tancada fa que la publicació hipotequi tot el seu futur funcionament intern a allò que assenyala el *software* de l'equip adquirir.

El millor és, per tant, i encara que tingui un cost més elevat, que la programació pugui ser feta des de la mateixa publicació, amb la qual cosa la incorporació dels videoterminals no ha de suposar cap variació respecte al sistema de treball desitjat, deixant, a més, la qüestió oberta per a qualsevol

variació que en el futur se li volgués incorporar.

Què li suposa, al periodista?

Si el *software* està dissenyat òptimament no hi ha cap mena de dubte que el treball concret d'un periodista, escriure una informació, sempre serà millor fer-lo amb un videoterminal que no pas amb una màquina d'escriure. En un bon sistema informàtic per a redaccions, el periodista es trobarà amb una pantalla que té un teclat igual que el d'una màquina d'escriure, però a més comptarà amb un seguit de funcions que li facilitaran enormement la seva tasca. Així, en un original podrà esborrar o inserir, moure, copiar i d'altres, des d'un caràcter fins a un conjunt de línies, tot amb recorregut automàtic del text restant.

Només per això, que, amb un correcte ensenyament, fa que l'original sigui realitzat amb menys temps i pugui ser lliurat més net, és notablement més útil treballar amb videoterminals que no pas amb màquina d'escriure, sense entrar en les, fins a cert punt, utòpiques possibilitats de connexió del lloc de treball del redactor amb bases de dades que li oferirien informacions instantàniament o altres explicacions que se n'aprofiten, de la felicitat informàtica.

Les raons serioses que han sorgit contra la informatització de les redaccions han estat únicament d'índole laboral, sense entrar en valoracions del canvi que podria suposar en l'exercici professional, exceptuant lleugeres objeccions dels periodistes francesos, perquè, com hem vist anteriorment, amb un

software ben dissenyat els problemes d'aquesta mena són molt reduïts.

Les preocupacions s'han centrat en la notable reducció de llocs de treball que suposa la incorporació de la nova tecnologia, temes que ja hem tractat, i d'un conjunt d'especificitats relatives a perturbacions en l'organisme de la persona que ha de treballar davant la pantalla.

La fatiga ocular

En aquest sentit, l'estudi més important realitzat fins a la data és el del professor Etienne Grandjean de l'Institut d'Higiene i de Fisiologia del Treball de l'Escola Politècnica Federal de Zuric. Per a aquest doctor, en el seu anomenat d'un videoterminal, són de tres tipus: problemes psicològics, la fatiga ocular i les molesties de la posició.

Els problemes psicològics es refereixen als casos de persones que veuen llur treball reduït a ser un auxiliar de l'ordinador, cas que no es presenta amb la informatització de les redaccions. El tercer tipus de problemes tampoc no són derivats de la incorporació dels videoterminals als diaris, ja que fa referència a la posició dels braços i de la columna vertebral alhora d'escriure, problema que també es presenta amb els antics sistemes.

El que sí pertoca directament a la informatització de les redaccions són tots els tipus de trastorns que les pantalles poden ocasionar en la vista. Aquests trastorns oculars provenen tots de la fatiga i tenen el seu exponent en enrogiments i escouements dels ulls, acompanyats, normalment, de mals de cap. En molts d'aquests casos hi ha trastorns visuals com el desdoblament de la

imatge o la pèrdua de claredat, als quals estan exposades especialment totes aquelles persones que ja tenen problemes en la vista. Ara bé, tots aquests trastorns visuals provenen de moltes hores de lectura ininterrompuda sobre la pantalla, i amb breus descansos periòdics podrien ser evitats.

De tota manera, si la pantalla reuneix tot un conjunt de requisits, els trastorns poden veure's reduïts a la mínima expressió. Els requisits més importants són: les lletres han d'aparèixer il·luminades sobre fons fosc, a poder ser verd o carabassa; els caràcters han de tenir una alçada mínima de dotze punts de pica; no hi ha d'haver reflexos de llum natural sobre el vidre; les superfícies del costat de la pantalla no han de tenir massa luminositat, evitant mobles i parets blanques; i, finalment, cada usuari ha de poder graduar en la pantalla el grau d'intensitat i hom recomana que sempre es posi la més baixa possible.

Informació digitalitzada

He deixat per al final els que al meu parer són els grans avantatges que té la informatització de les redaccions. Avantatges, però, que no han estat el mòbil o motiu de la seva implantació, cal deixar-ho clar, i que són els derivats de la digitalització de la informació i l'ampli ventall de possibilitats que obre la sortida de noves publicacions, especialment les petites.

Sens dubte, el tret diferencial d'un diari fet amb redacció informatitzada o amb sistema tradicional, no rau en el fet que a la redacció hi ha unes pantalles amb les quals s'evita la

doble pulsació dels originals, sinó que tota la informació queda digitalitzada en el disc magnètic auxiliar del processador central. Això significa que la informació pot rebre diferents i simultanis tractaments sense cap mena d'esforç afegit considerable. D'igual manera que hi ha una sortida de fotocomposició que ens porta al diari imprès, sense massa problemes, a aquesta mateixa informació se li pot donar sortida de videotext, de teletext, o anar a parar a una base de dades, amb la qual cosa la publicació pot esperar sense massa angoixes l'aparició dels nous mitjans electrònics, ja que des de el punt de vista tècnic tindrà la problemàtica essencial resolta.

L'altre avantatge que pot tenir la informalització de les redaccions és el fet de rebaixar el cost de producció, facilitarà la sortida de nous mitjans que cobreixin més àmpliament l'espectre ideològic, incrementant la pluralitat. Hem de tenir en compte que, encara que de moment només existeixin equips informàtics de dimensions i cost aplicables a grans publicacions, la gran divulgació de la informàtica que s'està produint a tots nivells portarà a petits equips amb capacitat de realitzar periòdics.

Antoni Cases

Subdirector tècnic de "El Periódico",
Professor de "Tecnologia de la Informació"
a la Universitat Autònoma de Barcelona.